

Aeg uuendada Euroopa lubadust

Rohelistele antud häääl on häääl muutuste poolt. See ei ole häääl Euroopa hülgamise poolt, vaid selle poolt, et muuta Euroopa selliseks, nagu see algselt olema pidi: mitte omakasupüüdlike huvide, vaid jagatud vastutuse liiduks. Mitte liiduks, mis tagab rahalise kasu vähestele, vaid liiduks, mis tagab majandusliku ja sotsiaalse arengu kõigile. Liiduks, millel on maailmas juhtroll inimeste ja planeedi kaitsmises.

Nüüd on aeg see lubadus täita. Nüüd on aeg muutusteks.

Me oleme tõeliselt euroopalik liikumine, mida ühendavad meie visioon, missioon ja meie kirk. Irimaast Gruusiani ja Norrast Maltani võitleme me kõikjal inimväärkuse, jätkusuutlikkuse, võrdsuse, rahu ja solidaarsuse eest. Me teeme seda parlamentides ja me teeme seda tänavatel.

Ent tänapäeval üritavad võimsad jõud teha pöörde tagasi. Ühelt poolt kasutavad uued liikumised agressiivseid taktikaid ja vihaõhutamist, et manipulatsioonide ja jõuga võimule pääseda. Teiselt poolt ei ole *status quo* poliitikud võimelised tegema reaalseid muutusi ajal, mis nõuab otsustavat tegutsemist.

Ühendkuningriik on otsustanud liidust lahkuda ja ka muud jõud tahavad liitu nõrgestada. Autoritaarsus, rassism, neoliberalism, terrorism ja meie naabruses toimuvad sõjad on kõik eri viisidel õõnestanud paljude Eurooplaste turvatunnet.

Finantskriis ja kasinuspoliitika jätsid miljonid vaesusesse, samas kui suured rahvusvahelised korporatsioonid väldivad maksustamist. Mõned riigid ei soovi sõja ja tagakiusamise eest pagevaid inimesi aidata, samas kui Euroopa tervikuna on jõukam kui kunagi varem. Kliimakriis ähvardab kiiresti hävitada meie tsivilisatsiooni alused.

Euroopa tulevik on ohus. Nüüd on aeg muutusteks.

Nüüd on rohkem kui kunagi varem tarvis tegutseda. Peame ehitama demokraatliku ja kaasava Euroopa, mis on sotsiaalselt õiglane ja keskkonna seisukohast jätkusuutlik. Vajame majandust, mis teeniks nii praeguseid kui ka tulevasi põlvkondi. Vajame Euroopat, mis kannab globaalset vastutust ega jäta kedagi üksi.

Tänapäeva globaliseerunud maailmas ei ole ükski riik piisavalt suur, et probleeme üksi lahendada. Me saame kontrolli enda kätte tagasi võtta vaid siis, kui teeme koostööd ja vaatame tulevikku, mitte ei ehita müüre ega põgene minevikku. Me juhime kestliku arengu eesmärkidest, mis pakuvad teekaarti kõikidele riikidele.

Euroopa Liit on kaugel täiuslikust, kuid see võib olla võimas jõud heade eesmärkide saavutamiseks. Me võime arendada edasi valdkondi, mis on olnud edukad, ja muuta seda, mis ei toimi. Koostööd tehes võib Euroopa vähendada vaesust, luua töökohti, tegeleda kliimakriisiga ja taastada meie looduse, võidelda diskrimineerimise vastu ja kaitsta vabadust.

Me teame, et sellise Euroopa ehitamine pole kerge. Vanad *status quo* erakonnad on pikka aega tõrjunud progressiivseid reforme tegemast. Kuid me oleme valmis tegema iga päev rasket tööd koos inimeste, organisatsioonide ja liikumistega, kes võitlevad Euroopas muutuste eest ja keda toetab üha rohkem eurooplasi. Tulevik on roheline.

Aastate vältel on meie järjekindel töö toonud palju edusamme. Tänu roheliste juhtrollile on Euroopa teinud olulisi samme, et investeerida taastuvenergiasse, kaitsta inimeste privaatsust internetis, edendada taaskasutust ja keelustada kahjulikud pestitsiidid. Tänu roheliste juhtrollile liigub Euroopa avalikes huvides infot avaldavate vilepuhujate kaitsmise, autoritaarsete valitsuste vastustamise ja ebavajalike plasttoodete keelustamise poole. Samuti üritab ta takistada maksustamise vältimist suurkorporatsioonide poolt. Need on vaid mõned näited.

Rohelistele antud häälel on reaalne mõju. Ent palju tööd seisab veel ees.

Me soovime Euroopat, kus noortel ei oleks enam nii raske korralikku tööd leida, kus naised ei diskrimineerita nende tööil ning kus väikeettevõtjad ei kannata seetõttu, et suurkorporatsioonidel on ebaõiglased maksueelised. Soovime Euroopat, kus lapsevanemad ei pea muretsema, et nende lapsed puutuvad kokku kahjulike kemikaalidega, kus ajakirjanikud ei pea muretsema, et mõjuvõimsad inimesed nad vaigistavad, ja kus transsoolised ei pea kartma tänaval vägivallaohvriks sattuda. Soovime Euroopat, kus eakad ei ela absoluutses vaesuses ja inimesed ei upu Vahemerre. Soovime Euroopat, kus loomi ei piinata enam tööstuslikes loomakasvandustes ning kus põlismetsi ei raiuta lühiajalise kasumi nimel.

Kuid me ei saa seda üksi saavutada. Ühine meiega ja jaga meie kirge õiglase ja jätkusuutliku tuleviku vastu.

On aeg uuendada Euroopa lubadust.

Puhta ja turvalise planeedi pärandamine lastele ja noortele

Me tahame, et Euroopa juhiks maailmas õiglast üleminekut jätkusuutlikele ühiskonnamudelitele. Meie majanduse roheliseks muutmine on ajalooline võimalus luua töökohti ja parandada elukvaliteeti, tagades samas, et kedagi ei jäeta maha. Kliimakriis, looduse laastamine ja ressurside ületarbimine ähvardavad meie heaolu ja jõukuse aluseid. Need ähvardavad isegi meie julgeolekut. Inimareng saab toimuda vaid planeedi koormustaluvuse piirides.

Keskkonnasäästlikkus ei ole luksus, see on paratamatus. Arvestades vähenevat bioloogilist mitmekesisust, saastatud õhku ja kiirenevat kliimakriisi, peab Euroopa kõigis poliitikalavaldkondades tegutsema palju kiiremini ja tegema palju rohkem. Meil on kohustus kaitsta keskkonda nii meie praeguste kui ka tulevaste laste heaks. Peame tagama esindatuse kõigile, kes selle planeedi meilt pärivad.

Kliimameetmed. Euroopa peab olema kliimameetmetes teenäitaja ning muutma Pariisi kliimakokkuleppe reaalsuseks. Me tahame, et EL teeks kõik võimaliku piiramaks

temperatuuritõusu võrreldes industrialiseerumiseelse ajaga 1,5 kraadini. Me nõuame Euroopa kliimaseadust, mis hõlmaks siduvaid süsinikueelarveid, aitaks vähendada emissioone 2030. aastaks vähemalt 55% võrra ning luua CO₂-neutraalset majandust. See peab hõlmama looduslike CO₂ sidujate taastamist metsades ja muldades.

Juhtrolli võtmiseks peab Euroopa suurendama rahvusvaheliste kliimameetmete rahastust. Kui võtmetähtsusega riigid väljaspool ELi ei ole nõus emissioone piirama, võidakse kohandada piirimakse, et tagada Euroopa töötajatele ja ettevõtjatele võrdsed tingimused. Me tahame, et heitkogustega kauplemise süsteemis oleks CO₂-l kindel hinnapõrand.

Energeetika. Ükski euro maksumaksjate rahast ei tohiks toetada fossiilseid kütuseid. Fossiilse energia sektori rahastamise vähendamisest saadud vahendid saab investeerida jätkusuutlikesse lahendustesse, nagu energiatõhusus, piiriülesed rongiühendused ja jätkusuutlik põllumajandus.

Kliimaeesmärkide saavutamiseks peab Euroopa 2030. aastaks loobuma kivisöest ning pärast seda nii ruttu kui võimalik ka muudest fossiilsetest kütustest, sealhulgas maagaasist. Tuumaenergial ja hüdroelektril pole puhtal energial põhinevas tulevikus kohta.

Me tahame seada energiatõhususe ja energia säästmise esmaseks prioriteediks, tegeledes samal ajal ka inimeste energiaostuvõimetuse probleemiga. Kui see õigesti ellu viia, vähendab 100% taastuvenergiale üleminek saastamist, loob töökohti ja suurendab meie energiasõltumatust, andes kodanikele võimaluse etendada aktiivsemat rolli.

Transport. Jätkusuutliku transpordisüsteemi ehitamiseks tuleb investeerida raudteedesse ning ühendada Euroopa riigid ja piirkonnad kättesaadavamate ja taskukohasemate rongiühendustega, sealhulgas kiir- ja öörongidega. Parema ühistranspordi ja transpordi kasutamise vajaduse vähendamine võivad leevendada Euroopa liiklusummikute ja saasteprobleeme. Osa kaupade autoveost võib keskkonnakahju vähendamiseks suunata raudteeveole või mereveole. Kõik veokid, kaubikud, rongid, laevad ja lennukid peavad tulevikus olema heiteta sõidukid.

Jätkusuutlike transpordilahenduste rahastamiseks võib vahendeid lennutranspordi toetustest ümber suunata Euroopa lennumaksu kehtestamise kaudu, Euroopa käibemaksu kehtestamise kaudu piletitele ja lennukite petrooleumimaksuvabastuse ärakaotamise kaudu. Samal ajal tuleb toetada isoleeritud piirkondi, näiteks saari, millel muid transpordiühendusi pole. Lennu- ja autotranspordi maksustamine „saastaja maksab“ põhimõttel aitaks võrdsustada eri transpordiliikide võimalusi.

Pärast 2030. aastat ei tohiks Euroopas müüa uusi fossiilkütustel töötavaid autosid. Liit peaks toetama madala heitega piirkondade loomist linnades üle kogu Euroopa ning edendama rattasõitu ja kõndimist. Biokütuste kasutamiseks peab neil olema madal CO₂-jalajälg ja need ei tohi konkureerida toidutootmisega ega tekitada bioloogilise mitmekesisuse kadu.

Keskkonna ja looduse kaitse. Otsustav tegutsemine keskkonna heaks võib parandada miljonite eurooplaste elu. Praegu põhjustab ainuüksi õhusaaste ELis igal aastal üle 400 000 varajase surma ning vähendab miljonite elukvaliteeti.

Rangemate piirangute seadmine saastamisele kaitseb õhku, mida me hingame. Üleminek jätkusuutlikule põllumajandusele muudab meie joogivee puhtamaks. Ohtlike kemikaalide keelustamine aitab ennetada terviseprobleeme. Puhastel lahendustel on kiiresti kasvav globaalne turg, mis loob töökohti ja sissetulekut.

Meie väärtusliku looduse kaitsmiseks tahame oluliselt laiendada kaitsealasid. Soovime, et need hõlmaksid kõiki olulisi ökosüsteeme ja et kaitsealad tõepoolest toimiks. Nõudlikumate eesmärkidega peab kaasnema suurem rahastus. EL peaks tagama põhilised meetmed, mis hoiavad keskkonna tervisele soodsana. Euroopa maksumaksjate rahaga toetatavad taristuprojektid ja muud projektid ei tohi ohustada bioloogilist mitmekesisust, vaid peaksid aitama seda globaalsel tasandil säilitada ja taastada.

Nõuame ebajätkusuutliku ja illegaalse raie üle paremat järelevalvet ja karmimaid karistusi. ELil on vaja tõhusamaid vahendeid tegelemaks imporditava toidu ja muude toodetega seotud metsade hävitamisega. Euroopa mullastikku tuleb kaitsta ja taastada ning suurendada selle võimekust vett kinni pidada.

Tahame, et merekaitsealad moodustaksid 20% meie meredest. Laevandusega seotud väavliemissioonide kontrolli tuleb laiendada kõigile rannikualadele. Raske kütteõli tuleb Arktika ja Antarktika piirkonnas keelustada.

Ringmajandus. Meie praegune majandus toimib nii, et loodusest võetakse ressursse, neist tehakse tooteid, tooteid kasutatakse ja visatakse lõpuks minema. See lineaarne mudel tuleb asendada ringmajandusega, mis looks rohkem väärtust ja kasutaks vähem ressursse, kindlustades, et selle käigus ei teki rohkem ohtlike aineid. Selle asemel, et pidevalt aina rohkem ressursse tarbida, peame tarbima arukamalt ja mõõdukalt.

Me tahame, et toodete kasutusiga oleks pikem ja et nende parandamine oleks lihtsam. Selleks tuleb nõuda, et tooted oleksid parandatavad ja suurendada garantiiaega, et võidelda toodete kavandatud vananemise vastu. Ettevõtted peavad lõpetama söödava toidu minemaviskamise. Mitteümbertöödeldavad plasttooted tuleb maksustada või keelustada, välja tuleb arendada jätkusuutlikud alternatiivid ning ringlussevõtu ja taaskasutuse eesmärke tuleb tõsta. Samuti nõuame rangeid piiranguid jäätmete ekspordile ning maksude kehtestamist toorainete hankimisele ja impordile.

Põllumajandus, toit ja loomad. See, kuidas me toitu toodame ja tarbime, mõjutab oluliselt meie tervist, keskkonda ja loomi. Tahame reformida Euroopa ühist põllumajanduspoliitikat, et liikuda eemale tööstuslikust põllumajandusest ja GMOdest jätkusuutliku põllumajanduse, näiteks mahepõllumajanduse ja agroökoloogiliste lahenduste suunas. Jätkusuutlik põllumajandus aitab vähendada emissioone, päästa mesilasi, taaselustada maapiirkondi ja tagada meie toidu ohutuse. Põllumajandusmaa kaitsmiseks tuleb kiiresti panna piir valginnastumisele.

Soovime suunata põllumajandustoetusi ümber õiglastel ja tulemuspõhistel tingimustel jätkusuutlikule põllumajandusele. Kahjulikud pestitsiidid, näiteks glüfosaat, tuleb keelustada. Kaubandusreeglid peaksid lubama liikmesriikidel maksta oma põllumajandustootjatele hüvitist täiendavate kulude eest, mida nad kannavad seoses kõrgemate keskkonna-, loomakaitse- või rahvatervisestandarditega. Teadlike otsuste langetamiseks peavad inimesed teadma, mida nende toit sisaldab, kust see pärineb ja kuidas see on toodetud. Soovime vähendada lihatarbimist ja edendada tervislikumat ja jätkusuutlikumat taimset toitumist.

Kalapüük peab Euroopas toimuma jätkusuutlikkuse piirides. Liikmesriigid peavad järgima hooajalisi kalapüügikeelde, mis võimaldavad kalavarudel taastuda. Ebaseaduslik kalapüük tuleb lõpetada ning imporditud kala suhtes peavad kehtima Euroopa kaitsestandardid.

Soovime lõpetada süvameres kalapüügi põhjatraaliga ja muud tööstusliku kalapüügi eriti laastavad vormid. Samuti soovime piirata merepõhjaga kokkupuutuvate püügivahendite mõju ökosüsteemidele.

Loomadel on õigus elada ilma väärkohtlemiseta, mistõttu nõuame karusloomakasvanduste, elusloomade pikamaatranspordi ja loomkatsete keelustamist. Põllumajandusloomadele tuleb tagada õigus loomuomasele käitumisele. Riiklikke vahendeid ei tohiks kasutada tööstusliku loomakasvatuse rahastamiseks.

Keskkonnaõigus. Jätkusuutlikkuse poole liikumiseks on oluline tugevdada keskkonnaõigust ja seda kõigil tasanditel paremini jõustada. See hõlmab ka kohtumenetlust keskkonnaõiguse rikkujate vastu. Kodanikele ja kodanikuühiskonna organisatsioonidele tuleb tagada õigus saada teavet ning parandada nende jaoks keskkonnaõigluse kättesaadavust. EL peab looma uue ja põhjaliku keskkonnavalase tegevusprogrammi. Samuti nõuame rahvusvahelise keskkonnakohtu asutamist, et tegeleda kõige tõsisemate rahvusvahelise keskkonnaõiguse rikkumistega.

Keskkonnahoid on ka sotsiaalne küsimus. Sageli löövad keskkonnakahjud ebaproportsionaalselt tugevalt nende pihta, kes on juba niigi raskes olukorras, näiteks madala sissetulekuga kogukondade ja vaeste riikide pihta, rääkimata tulevastest põlvkondadest. Suuri ehitusprojekte tuleb ellu viia ainult pärast põhjalikke nõupidamisi kohalike elanikega. Me seisame keskkonnaõigluse eest.

Üleminek rohelsele majandusele ei toimu üleöö ja see ei saa alati lihtne olema. Töötajatele ja piirkondadele on vaja õiglast üleminekut jätkusuutlikele elatusallikatele. Tarvis on luua spetsiaalne Euroopa kava, mis rahastaks ümberõpet ja uutele töökohtadele liikumist, tagaks inimestele sotsiaalkindlustuse ja leevendaks nende hirme.

Jagatud jõukus õiglastes majanduses ja solidaarses liidus

Tahame ehitada jätkusuutliku majandusega ja õiglase maksusüsteemiga sotsiaalse Euroopa. Euroopas peaks igaühel olema õigus inimväärsele sissetulekule ja põhilistele avalikele teenustele. Peame reformima majandussüsteemi, et see töötaks inimeste heaks ja järgiks planeedi poolt seatud piire. Uus roheline kokkulepe suunaks miljardeid

jätksuutlikesse investeringutesse ja innovatsiooni. Majanduse edu jagades ei jäta me kedagi maha.

Tänu aastakümneid kestnud Euroopa koostööle on meil õnnestunud ehitada majandusliit. Nüüd on aeg astuda järgmine samm ja teha nii, et EL teeniks kõiki inimesi. Peame kindlustama, et sotsiaalne õiglus oleks meie liidu keskmes. Peame ehitama tõeliselt sotsiaalse Euroopa.

Vaesus. Tänapäeval elab iga neljas eurooplane, sealhulgas 25 miljonit last, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse riskis. See on vastuvõetamatu. Kui Euroopa tervikuna on jõukam kui kunagi varem, väärib igaüks inimväärselt elatustaset.

Vaesuse ja ebavõrdsuse vähendamine peab olema igasuguse majandus- ja sotsiaalpoliitika nurgakivi. Me ei poolda kokkuhoiumeetmeid, mis on kaasa toonud kasvava vaesuse ja kehvemad avalikud teenused.

Sotsiaalõigused. Selleks, et muuta Euroopa sotsiaalõiguste sammaks reaalsuseks, nõuame Euroopa tasandil õigusaktide vastuvõtmist, mis kindlustaksid kõigis Euroopa riikides piisavad miinimumsissetuleku kavad. Liikmesriigid pakuksid sellist piisavat sotsiaaltuge kõigile, kellel pole muid sissetulekuallikaid, võttes arvesse kohalikku elatustaset ning riiklike süsteemide erinevusi. Eesmärk peab olema tagada kõigile kodanikele võrdväärne kaitse. Olemasolevaid standardeid ei tohi alandada. Samuti usume, et vaja on julgeid visioone, mida võiksid toetada kodanikupalgaga seotud uuringud ja pilootprojektid.

Euroopa peab tagama kõigile põhilised sotsiaalõigused, nagu juurdepääs tervishoiuteenustele, eluasemele ja haridusele. Euroopa vahenditega tuleb toetada avalikke investeringuid taskukohastesse ja energiatõhusatesse sotsiaalsesse eluasemetesse. Peame võtma omaks euroopaliku lähenemise riiklikule eluasemepoliitikale ja kaitsma kinnisvara üürijaid ekspluateerimise vastu.

Tervis. EL peaks aitama liikmesriikidel saavutada üldine tervisekindlustus, vähendada tervise vallas ebavõrdsust ning tagada ravimite kättesaadavus. Tahame keskenduda rohkem nii füüsiliste kui vaimsete terviseprobleemide ennetamisele, mitte lihtsalt nende ravimisele.

Uimastipoliitika peab põhinema tõenditel, mitte eelarvamustel. Euroopa riigid peaksid reformima uimastipoliitikat, et uimastisõltuvuse all kannatavaid inimesi aidata, mitte karistada.

Kaasamine ja sidusus. Euroopa ei tohi kedagi maha jätta, olgu tegemist äärepoolsete või hajusalt asustatud piirkondadega või haavatavate inimrühmadega. Tahame tugevdada territoriaalset sidusust, vähendades piirkondadevahelisi ebavõrdsusi nii liikmesriikide sees kui ka liikmesriikide vahel, tagades inimestele võrdsed võimalused sõltumata sellest, kus nad sündisid või elavad.

Euroopa peab võtma juhtrolli ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni rakendamises nii Euroopa siseselt kui ka rahvusvahelisel tasandil. Soovime muuta taristu, transpordi ja

sidesüsteemid kättesaadavaks. Puuetega inimesed peavad olema kaasatud neid puudutavate otsuste tegemisse. Muuhulgas peab neil olema täielik juurdepääs hääletamisele.

Töö. Töö võib pakkuda sissetulekut, kogukonda ja eesmärki. Selleks, et luua kvaliteetseid töökohti ja töotsijaid nende jaoks ette valmistada, on vaja ulatuslikke meetmeid nii ettevõtjate kui ka ühiskonna poolelt, alustades ümberõppe ja täienduskoolitusega ning lõpetades sotsiaalse ettevõtluse ja väikeettevõtete loomise toetamisega.

Kõigile kehtivad töötaja õigused on jõuka ja kaasava ühiskonna nurgakivi. Toetame töötajate õigust koonduda ametiühingutesse ning kollektiivseid läbirääkimisi, sotsiaaldialoogi ja töötajate osalust.

Euroopa peab võimaldama ja kaitsma töötajate piiriülest liikumist, et inimesed ei kukuks riiklikult fragmenteerunud sotsiaalsüsteemidest läbi. Euroopa sotsiaalkindlustusnumber ja ametite parem tunnustamine soodustaksid teistes riikides töötamist. Soovime kaitsta võörtöötajate õigusi ning võidelda Euroopas kõigi töötajate ekspluateerimise vormide ja sundtöö vastu.

Euroopas elab umbes iga kümnes töötaja vaesusriskis. Soovime uuendada tööeeskirju ja toetussüsteeme, et need võtaksid arvesse töö muutuvat iseloomu ja kaitseksid muuhulgas füüsilisest isikust ettevõtjaid ning juhutöömajanduses ja platvormimajanduses osalejaid. Üks lahendus võiks olla euroala töötuskindlustus, mis oleks avatud ka teistele, kes soovivad selles osaleda. See tagaks põhikindlustuse, mida täiendaksid riiklikud töötushüvitised.

Tööelu peab olema ohutu, tervislik ja õiglane. Tööalane stress on üks peamisi kaotatud tööpäevade ja töötajate haigestumise põhjuseid. Seetõttu nõuame, et ELi õiguses pöörataks rohkem tähelepanu psühhosotsiaalsetele terviseriskidele. Töötundide vähendamine ja ümberjagamine tuleks seda soovivate töötajate jaoks lihtsamaks muuta, näiteks kui vanemad vanemapuhkuselt tagasi tööle tulevad. Samuti tahame, et kõik riigid tagaksid töötajatele tasustatud haiguspuhkuse.

Haridus, teadus ja kultuur. Haridus on vahend, mis aitab inimestel oma elu parandada, maailma mõista ja ühiskonnas osaleda. Samuti on see investering tulevikku, kuna haritud ja kvalifitseeritud inimesed on nii elujõulise majanduse kui ka toimiva demokraatia alus. Tahame muuta Euroopa maailmaliidriks nii hariduse kui ka teaduse vallas.

Meie pikaajaline nägemus on tasuta kättesaadav haridus kõigile, et vähendada hariduslikku ebavõrdsust. Haridus peaks arendama inimestes oskusi, mida on vaja rohelises infopõhises majanduses. Igaühel peaks olema võimalus elukestvaks õppeks ja karjäärimuutusteks.

Euroopa peab tuginema teadmistele ja teadusele. Soovime märkimisväärselt suurendada sõltumatute teadusuuringute ja innovatsiooni rahastust, et lahendada suuri ühiskondlikke väljakutseid, lähtudes programmi „Horisont 2020“ edust.

Samuti nõuame Euroopa üliõpilasvahetuse rahastuse mitmekordistamist. Erasmus+ üliõpilasvahetust tuleb laiendada ja tugevdada, et võimaldada reaalselt mis tahes taustaga inimestel teises riigis töötada, praktikat teha või õppida.

Elav kunst ja kultuur on olulised nii iseeneses kui ka heaolu, töökohtade ja sissetuleku allikatena. Toetame kultuurilist mitmekesisust, kunstilist väljendusvabadust ja kultuuri kättesaadavust kõigile.

Me saame aru, et Euroopa mitmekesised kultuurilised identiteedid mängivad olulist rolli demokraatia kaitsmises. Investeeringud kultuuri võimaldavad luua uusi sidemeid ja traditsioone, tuues kogukondi rohkem kokku ja tugevdades ühtekuuluvustunnet. Usume, et juurdepääs kultuurile on inimõigus. ELi tasandil on kultuurivaldkonnas mitmeid algatusi, näiteks „Loov Euroopa“. Nende eelarvet tuleks suurendada.

Noored. Aastaid pärast finantskriisi seisavad noored eurooplased ikka veel vastamisi mitmete väljakutsetega. Mõnedes riikides on noorte tööpuudus endiselt 40% ringis. Paljud tunnevad tuleviku suhtes mõistetavat ärevust, kuna *status quo* poliitikud ei võta midagi ette.

Seisame noorte eest ja ehitame ühiskonna, kus neil on täielik ligipääs sotsiaalkaitsele ja erinevatele õigustele, näiteks eluasemele, haridusele ja poliitikas osalemisele. Meie ettepanek miinimumsissetuleku kohta tagaks parema sotsiaalkaitse ka noortele. Nõuame kvaliteetseid töökohti, noori diskrimineerivate palkade keelustamist ja praktika korralikku tasustamist.

Euroopa noortegarantii, mis lubab noorele inimesele nelja kuu jooksul pärast hariduse omandamist tööd, hariduse jätkamist või praktikat, tuleb palju tulemuslikumalt ellu viia. Noortegarantii tuleks kõigi liikmesriikide jaoks kohustuslikuks muuta ning selle põhieesmärk peaks olema stabiilse, tasustatud ja kvaliteetse töö tagamine. Euroopa solidaarsuskorpuse vabatahtliku töö piisav rahastus annaks noortele võimaluse ja rahalised vahendid omaenda vabatahtlike projektide väljatöötamiseks.

Eakad. Eakate osakaal suureneb kiiresti. Kui luua õige raamistik, oleks eakatel eurooplastel ühiskonnale palju pakkuda, alates kogemuse edasiandmisest tööle kuni vabatahtliku tegutsemiseni kodanikuühiskonnas. Seda tuleks kuidagi tunnustada. Keegi ei peaks elama vaesuses lihtsalt sellepärast, et ta on pensionil.

Eakatel töötajatel peaks olema ka õigus elukestvale õppele. Inimestel peaks olema võimalus paindlikult pensionile minna, näiteks kombineerides vähendatud töötunde osaliste pensionitega. Peame võitlema eakate töötajate vastu suunatud eelarvamuste ja diskrimineerimisega.

Majandus. Me peame uuendama oma majandussüsteemi, et rahuldada kõigi vajadused, jäädes samas planeedi koormustaluvuse piiridesse. Tõeliselt heitevaba ringmajanduse poole liikumine pakub olulisi võimalusi nii inimestele kui ka keskkonnale.

Digitaliseerimise, tehisintellekti ja robotiseerimise võimaluste ärakasutamine, pöörates samas tähelepanu ka nendega seotud väljakutsetele ja ohtudele, võib Euroopa majandust

tugevdada. Sellise üleminekuga silmitsi seisvaid töötajaid tuleks toetada, et nad saaksid muutuva olukorraga kohaneda.

Samuti on suur potentsiaal õiglasel, sotsiaalsel, koostöö- ja hoolekandemajandusel. Uued majandusvormid võivad ühendada kasumlikkuse sotsiaalse kaasamise ja demokraatliku juhtimisega. Euroopa õigus peaks võimaldama alternatiivseid mudeleid, nagu kooperatiivid, ühisrahastus ja sotsiaalne ettevõtlus.

Igaühel peaks olema juurdepääs jagatud ressurssidele, nagu puhas õhk ja vesi, internet või teadmised. Euroopa kogukondi tuleks julgustada arendama välja jätkusuutlikke ja kättesaadavaid alternatiive praegustele turumajanduse ja lobi domineerivatele rollidele.

SKP üksi ei ole majandusliku arengu mõõtmiseks piisav. Soovime täiendada seda alternatiivsete mõõdikutega, mis peegeldaksid sotsiaalseid ja keskkonnaga seotud küsimusi.

Tööstus ja turud. Tootmine on ELis võtmetähtsusega majanduse mootor, pakkudes üle 100 miljoni otsese ja kaudse töökoha. Roheline tööstuspoliitika on suunatud innovatsioonile ja tarkadele lahendustele, mis muudavad tooted ja protsessid energia- ja ressursitõhusamaks.

Ühtse turu loomise lõpuleviimine võib luua töökohti ja jõukust, kui need on ühendatud nõudlike ühiseeskirjadega tööstandardite, tarbijaõiguste ja avalike teenuste kaitsmiseks. Eriti suur kasutamata potentsiaal on digitaalsete ja muude teenuste vallas. Samas tuleb töötajatele ja tarbijatele tagada sotsiaalteenused ja õigused. Globaliseerumisega on tekkinud ülemaailmsed korporatsioonid, mis on väljaspool riiklike kontrolli- ja tasakaalustussüsteemide ulatusest. Nõuame tulemusliku ja sõltumatu ELi asutuse loomist, mis teostaks järelevalvet digitaalsektori üle, et kontrollida ja piirata suurkorporatsioonide turuvõimu.

Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (VKEed) moodustavad Euroopa majanduse alustala. Üritame julgustada rohkemaid inimesi ettevõtjaks hakkama ning toetada olemasolevaid ettevõtjaid, eelkõige naiseetvõtjaid, pereetvõtteid ja migrantidest ettevõtjaid. Arukam regulatsioon peaks tagama VKEdele suurte ettevõtetega võrdsed tingimused. Konkurentsioigust tuleks vastavalt reformida. Ülikoole tuleks julgustada tegema VKEdega koostööd innovatsioonivõimaluste uurimiseks. Samuti on oluline, et EL kaitseks Euroopa töökohti ja ettevõtteid ebaausa impordidumpingu ja äritegevuse üleviimise vastu. Otseinvesteeringud väljaspoolt ELi ei tohi õhnestada julgeolekut ja avalikku korda.

Jätkusuutlikumad riigihanked võivad olla oluline tegur majanduse rohelisemaks muutmises. Soovime sotsiaalsete, keskkonnaalaste ja õiglase kaubanduse kriteeriumite süstemaatilisemat kasutamist avalike asutuste poolt ostetavate toodete ja teenuste puhul.

Kaubandus. Siiani väljapakutud kaubanduslepingutel, näiteks CETA-I, TTIP-I ja teenustekaubanduse lepingul on tõsiseid puudusi. Nende üle on läbi räägitud salaja ning need eiravad sotsiaalõiguste, avalike teenuste ja keskkonnaga seotud muresid. Eriti

resoluutselt lükkame tagasi privileeritud vaidluste lahendamise õigused investoritele, mis õõnestavad demokraatiat.

Me jätkame tööd avatud ja õiglaste kaubanduslepingute nimel, kui need põhinevad rahvusvahelistel eeskirjadel ja läbipaistvatel protsessidel ning tugevdavad, mitte ei ohusta, töötajate, põllumajandustootjate ja tarbijate õigusi, loomade heaolu ning tervise ja keskkonna kaitset. Toetame kahepoolsete kaubanduslepete asemel edusamme WTOs ja mitmepoolseid kokkuleppeid. Pariisi kokkulepe, rahvusvahelised tööstandardid ja kestliku arengu eesmärgid peavad moodustama kaubanduslepingute aluspõhja.

Euroopa peab tagama, et ettevõtted vastaksid kõrgetele standarditele nii ELi sees kui ka väljaspool seda. Euroopa liit ja liikmesriigid peavad kehtestama eeskirjad ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete rakendamiseks ning tagama inimestele õiguskaitse kättesaadavuse, kui ettevõtted neid eeskirju rikuvad. Samuti peaksid riigid töötama sama eesmärgiga tugeva rahvusvahelise lepingu sõlmimise nimel. Rahvusvahelistelt ettevõtetest tuleb nõuda hoolsuskohustuse rakendamist kogu tarneahela ulatuses tagamaks, et nende äri ei riku inimõigusi ega kestliku arengu põhimõtteid.

Maksud. Maksud võivad olla võimas vahend õigluse ja jätkusuutlikkuse saavutamiseks. Me pooldame ökoloogilist maksureformi: tuleks rohkem maksustada seda, mida tahame vähendada (ressursikasutust ja saastamist), ning vähem seda, mida tahame suurendada (töökohti). Euroopa peaks nõudma, et liikmesriigid tõstaksid makse fossiilsetele kütustele, ning kaaluma Euroopa tasandil keskkonnamakse, näiteks lendamisele ja plasttoodetele.

Pahatihti peavad vaesed inimesed maksma proportsionaalselt kõrgemaid makse kui rikkad ning väikeettevõtete omanikud rohkem kui suurkorporatsioonid. Euroopa peab kõrvaldama seaduselüngad, mis võimaldavad jõukatel maksustamist vältida, muutes seeläbi kõigi tingimused võrdsemaks ja aidates rahastada väga vajalikke avalikke investeringuid.

Eriti oluline on võidelda maksupettuste ja rahapesu vastu, mis aitavad rahastada organiseeritud kuritegevust. Nõuame rahapesuvastaste eeskirjade parandamist ning Euroopa Liidu uurimisvolituste tugevdamist.

Maksuõigluse saavutamiseks peab Euroopa võtma otsustavamaid meetmeid maksuparadiiside sulgemiseks ning maksudest kõrvalehoidumise ja maksustamise vältimise vastu võitlemiseks nii liidu sees kui ka väljaspool seda. Maksude parem ühtlustamine vähendaks liikmesriikide vahel kahjulikku konkurentsi. Näiteks võiks kaaluda tugevat äriühingu tulumaksu ühtset konsolideeritud maksubaasi suurte ettevõtete jaoks ja minimaalset äriühingu tulumaksu määrat. Peale sellele ühisele raamistikule pühendumist peaks liikmesriikidel jääma võimalus tegeleda oma majanduse takistustega. Maksustamise vältimise vähendamisest saadavat kasu tuleks omakorda kasutada Euroopa investeringuteks, mis vähendaksid sotsiaalset ebavõrdsust ja toetaksid ebasoodsas olukorras olevaid kogukondi ja äärealasid. Rahvusvaheliste ettevõtete nõudeid anda avalikult aru, kus nad makse maksavad, tuleb tugevdada.

Maksustamine peab olema kooskõlas meie globaliseerunud majandusega. Peame kehtestama rangemad meetmed, et võidelda turumanipulatsioonide vastu, pahatahtliku spekulatsioonide ja siseteabe alusel kauplemise vastu ning parandama finantsturgude

lâbipaistvust. Teeme ettepaneku kehtestada finantstehingumaksu, et piirata spekulatsioonide ja rahastada jätksuutlikke investeringuid. Samuti vajab Euroopa ausat ja funktsionaalset viisi digiteenuste maksustamiseks ja krüptovaluutade haldamiseks.

Finantsturud ja investeringud. Finantsstabiilsuse tagamiseks ja tulevaste kriiside ärahoidmiseks peame tegelema süsteemsete riskidega ja takistama finantsinstitutsioonidel pankrotti minemiseks liiga suureks saamast. Pankadel peavad olema suuremad kapitalinõuded ning reaalmajanduse jaoks oluline pangandus tuleb hoida lahus kauplemisest. Euroopal on vaja tugevamat finantsregulatsiooni, et tagada finantssektori täielik panus vastupanuvõimelise ja jätkusuutliku majanduse saavutamisesse.

Euroopa majanduseeskirjad peavad vastutustundlikke sotsiaalseid investeringuid soodustama, mitte taksutama. Lastehoiu, põhihariduse, töötajate koolituse ja taskukohaste eluasemete parandamine aitab suurendada tööhõivet ja vähendada sotsiaalset ebavõrdsust. Igaühel peaks olema tagatud õigus põhilistele finantsteenustele.

Üleminek jätkusuutlikule majandusele nõuab suuri investeringuid. Pakume mahukat uut rohelist kokkulepet, mis rahastaks ja võimendaks investeringuid sellistesse valdkondadesse nagu rahvusvahelised rongiühendused, taastuvenergia, jätkusuutlik innovatsioon ja õiglane üleminek, eelkõige vaesemates riikides.

Rahva võim ja vastastikune austus mitmekesisel ja feministlikul Euroopal

Euroopa Liit on rajatud ühistele väärtustele. EL peab võitlema kõigile kehtivate võrdsete õiguste eest ja igasuguse diskrimineerimise vastu. Igaühel peab olema õigus olla, kes ta tahab, uskuda, mida ta tahab ja armastada, keda ta tahab. Tahame ehitada feministliku ja kaasava liidu, mis edendab soolist võrdõiguslikkust, inimõigusi, demokraatiat ja mitmekesisust. Euroopa peab olema tugev globaalne hääl solidaarsuse, inimarengu ja rahu edendamiseks.

Demokraatiat, õigusriiki ja inimõigusi on nii Euroopa sees kui ka rahvusvahelisel tasandil üha rohkem kahtluse alla seatud. Neil rasketel aegadel võib Euroopa olla lootuse majakas. Liit peab mängima suuremat rolli avatud ühiskonna aluste kaitsmises ja tugevdamises. Tahame elujõulist demokraatiat kõigil tasanditel: alustades kohalikust ja lõpetades piirkondliku, riikliku, Euroopa ja rahvusvahelise tasandiga.

Demokraatia ja kodanikuõigused. Soovime toetada kodanikuühiskonda demokraatia, õigusriigi ja inimõiguste kaitsmisel ja tugevdamisel. Samuti peab Euroopa suurendama oma võimekust kaitsta end välise mõjutustegevuse vastu, näiteks katsete vastu mõjutada valimisi, levitada valeinfot ja õhutada viha. Samas ei tohi sellised meetmed nõrgendada muid õiguseid.

Demokraatia toimib ainult siis, kui seda toetavad sõnavabadus ja sõltumatu meedia. Soovime suurendada toetust uurivale ajakirjandusele ja kaitsta ohus olevaid ajakirjanikke. Vilepuhujaid ehk inimesi, kes infot avalikes huvides päevalgele toovad, tuleb jõuliselt kaitsta.

Üha digitaliseeruvast maailmas on aina tähtsam kaitsta vabadust ja inimõigusi internetis. Me kaitseme interneti neutraalsust ehk põhimõtet, et kõiki andmeid tuleb kohelda võrdselt. See on avatud interneti alus. Hiljuti kehtestatud Euroopa andmekaitse-eeskirjad tuleb täielikult rakendada. Põhiseaded tuleb algusest peale seadistada nii, et need pakuksid parimat võimalikku andmekaitset ja turvalisust. Elektrooniline kommunikatsioon peab olema otspunktkrüpteeritud. Oleme resoluutselt vastu igasugusele andmete ilma põhjuseta säilitamisele.

Inimväärikuse kaitsmine nõuab, et piiraksime meie elu puudutavate oluliste otsuste delegeerimist algoritmidele. Inimestel peaks olema algoritmide ja robotite töö üle kontroll. Algoritmid peavad olema avatud avaliku kontrolli jaoks ja need ei tohi kedagi diskrimineerida. Euroopa peab etendama suuremat rolli rahvusvaheliste eeskirjade kujundamises.

Teeme ettepaneku kehtestada Euroopa Parlamendi valimistel hääletamise ja kandideerimise piirvanuseks 16 aastat. See annaks noortele tugevama hääle otsustes, mis mõjutavad meie ühist tulevikku. Samuti nõuame kodanikuhariduse parandamist nii koolides kui ka väljaspool kooli.

Läbipaistvus ja osalus. Soovime Euroopa institutsioonide, sealhulgas Euroopa Keskpanga läbipaistvust radikaalselt suurendada. Kodanikel on õigus teada, kuidas langetatakse otsuseid ja kuidas nende raha kulutatakse. Kõik liikmesriikide seisukohad nõukogus tuleb muuta avalikuks. Tahame kõikidele ELi õigusaktidele kohustuslikku õigusloomelist jalajälge ja kõigi ELi institutsioonide jaoks siduvat lobiregistrat. Samuti tahame sulgeda pöördused poliitika ja suuräri vahel, kehtestades vastavad ooteajad. Nende läbipaistvus- ja eetikaeeskirjade täitmist peaks jälgima sõltumatu ELi tasandi asutus. Otsused peavad põhinema parimatel saadaolevatel tõenditel ja tõelistel konsultatsioonidel huvirühmadega.

Euroopa kodanikualgatus on positiivne mehhanism inimeste kaasamiseks Euroopa Liidu otsustesse. Samas ei ole selle potentsiaal bürookraatlike takistuste ja Euroopa Komisjoni poolse kehvasti poliitilise toe tõttu täiel määral realiseerunud. Menetlusi tuleks lihtsustada ning kodanikel peaks olema võimalus teha ettepanekuid ELi aluslepingute reformimiseks. Samuti tuleks parandada eeskirju, et algatused saaksid vastuse ja viiksivad konkreetse tegevuseni.

Feminism ja sooline võrdõiguslikkus. Kui asjad jätkuvad soolise võrdõiguslikkuse vallas Euroopas samal kursil, kulub võrdse töötasu saavutamiseks veel 70 aastat, koduste tööde võrdseks jagamiseks 40 aastat ning naiste võrdse esindatuse saavutamiseks poliitikas 20 aastat. Me ei ole nõus nii kaua ootama.

Sooline võrdõiguslikkus on rohelise poliitika keskmes. Tahame tugevaid õigusakte, mis tagaksid võrdse töö võrdse tasustamise. Kuna naised teevad Euroopas ikka veel umbes kaks kolmandikku tasustamata kodustest tööd, tuleb vanemapuhkust pikendada ja vanemate vahel võrdsemalt jaotada. Tahame pakkuda paremat kaitset rasedatele töötajatele. Samuti nõuame reaalseid edusamme kättesaadava ja taskukohase kvaliteetse lastehoiuteenuse vallas.

Sookvoodid suurte ettevõtete juhatustes ja sooline tasakaal ELi institutsioonide täitevkomiteedes aitaks naisi otsustusprotsessides paremini esindada. Võrdõiguslikkuse saavutamiseks Euroopas peavad eri soost inimesed ELi eelarvest võrdselt kasu saama.

Me võitleme naiste jõustamise ja enesemääramisõiguse eest. Eurooplastel on ikka veel kohutavalt ebavõrdne ligipääs seksuaal- ja reproduktiivtervisele ja -õigustele. Soovime tagada tasuta, kättesaadavad, kvaliteetsed ja turvalised seksuaal- ja reproduktiivtervisega seotud teenused kõigile, sealhulgas abordi. Naiste õigust abordi üle otsustada tuleb tugevdada, eelkõige seal, kus see on eriti piiratud. Teave rasestumisvastaste vahendite ja abordi kohta peab olema kõikides riikides vabalt kättesaadav.¹

Euroopa peab võitlema otsustavalt soolise vägivalla vastu. Kõik Euroopa riigid peavad kiiremas korras võtma vastu Istanbuli konventsiooni.

Mitmekesisus. Oleme uhked, et Euroopa on mitmekesine ja värviline. Mõistame selgelt hukka ja oleme vastu igasugusele diskrimineerimisele ja vihakuritegudele, mis põhinevad inimeste sool ja soolisel identiteedil, klassil, rahvusel, nende kombinatsioonidel või muudel tunnustel. Soovime, et kõik poliitikavaldkonnad ja teenused tunnustaksid inimeste ja nende perede tõelist mitmekesisust ning nende panust meie ühiskonda.

Seksuaal- ja soovähemuste hulka kuuluvatel inimestel (LGBTIQ*) peaksid olema Euroopas võrdsed õigused. Samasooliste paaride ja nende perede suhteid tuleb võrdselt tunnustada ning seksuaalvähemuste peredele tuleb tagada liikumisvabadus. Inimestel peaks olema õigus otsustada oma sooidentiteedi ja sooväljenduse üle, muuhulgas peaks neil olema õigus oma juriidilise soo tunnustamisele. Oleme resoluutselt vastu transsooliste inimeste sundsteriliseerimisele.

Ränne ja pagulased. Inimesed on alati eri põhjustel rännanud ja rändavad ka tulevikus. Peame kindlustama, et kõiki migrante koheldaks väarikalt ja et nende põhilisi inimõigusi austataks. Müüride ehitamine ei ole variant, nagu ka Vahemere muutmine massihauaks. Kui vastsaabunud migrandid leiavad meie ühiskonnas koha, võivad nad panustada meie majandusse ja kultuuri.

On hädavajalik leida õiglane alternatiivne lahendus praegusele Dublini süsteemile, mis jätab vastutuse pagulaste eest piiriäärsetele liikmesriikidele. Töötame tööjõu liikuvust ja rännet käsitlevate ühiste standardite ja eeskirjade nimel, samuti selle nimel, et jagada vastutust solidaarsuse vaimus riikide vahel õiglaselt. Piirikontrollid peavad tagama, et abivajajad saavad probleemideta varjupaigataotluse registreerida. Muuhulgas peab neil vastavalt õigusriigi põhimõttele olema ligipääs varjupaigataotluse menetlustele. Nad tuleb registreerida ja ELi liikmesriikide vahel õiglaselt ära jaotada. Varjupaigataotleja perekonnasidemeid ja muid olulisi sidemeid liikmesriigiga tuleb arvesse võtta. Samuti soovime kolmandate riikide pagulaste ümberasustamist ja neile humanitaarviisade väljastamist.

Soovime, et liit toetaks riike, piirkondi ja linnu, mis võtavad vastu suure osa pagulastest või migrantidest. Varjupaigataotlejate aitamine ei tohiks kunagi olla kriminaliseeritud. Selle

¹ Alternattiva Demokratika Maltast märgib ära oma vastuseisu kõikidele abordi mainimistele.

asemel peaks EL päästeoperatsioone hoopis toetama. Inimesed ei kuulu vanglasse lihtsalt varjupaiga taotlemise pärast. Varjupaigataotlejatele tuleks tagada õigusabi kättesaadavus.

Euroopa Parlamendile tuleks anda demokraatlik kontroll piirikontrollide rakendamise üle, ametlike ja mitteametlike kokkulepete üle kolmandate riikidega ning varjupaiga- ja rändepoliitika üle. Oleme vastu igasugustele plaanidele rajada väljaspoole ELi kontrollitavaid keskusi või piirkondlikke maabumisplatvorme.

Euroopa peab looma seaduslikud ja turvalised rändeteed. Samuti peame paremini pakkuma võimalusi vastsaabunud inimestele. Päritoluriigis omandatud oskuste tunnustamine, keeleõppe pakkumine ja rassismi vastu võitlemine võivad aidata uustulnukaid tööturule integreerida. Kõigi tegevuste aluspõhjaks peab olema austus mitmekesisuse, erinevate kultuuride ja keelte vastu. Kokkulepped transiidiriikidega tuleb üle vaadata, et tagada inimõiguste kaitse ja ELi rahvusvaheliste kohustuste täitmine.

Rahvusvaheline solidaarsus. Euroopa on alati toetanud mitmepoolsust ja teeb seda ka edaspidi. Meil on kohustus seista rahvusvahelisel tasandil meie väärtuste eest. ÜRO on selle jaoks loomulik platvorm. Euroopa peaks kaitsma ÜROd rünnakute vastu ja edendama selle reformimist, sealhulgas läbipaistvuse, aruandluskohustuse ja tulemuslikkuse suurendamist.

Euroopa peab suurendama rahastust rahvusvahelisele arengule ja humanitaarabile. Liikmesriigid peaksid suunama vähemalt 0,7% oma majandusest välisriikides elavate inimeste toetamiseks, keskendudes eeskätt kõige vaesematele riikidele ja haavatavamatele inimestele.

Kestliku arengu eesmärgid pakuvad head tegevuskava ka ELi välistegevuse jaoks. Soovime rahvusvahelist arenguabi ELi ja liikmesriikide vahel paremini koordineerida, et vältida dubleerimist ja vähendada ressursside raiskamist.

Praegu õnnestavad paljud ELi poliitikameetmed seda head tööd, mida liit rahvusvahelise arengu vallas teeb. Selle asemel peaks näiteks kaubandus-, kalandus- ja rändepoliitika toetama arengu ja jätkusuutlikkuse eesmärgi, mida sageli nimetatakse poliitikavaldkondade arengusiduseks. Seeläbi saaksime tegeleda ka sundrände juurpõhjustega.

Euroopal on erilised huvid ja kohustused meie naabruspiirkondades nii idas kui ka lõunas. Töötame selle nimel, et Lääne-Balkani riigid saaksid liituda ELiga, lähtudes euroopalikest väärtustest. Samuti soovime tugevdada koostööd idapartneritega. Meie jaoks on koostöö ja finantsabi puhul oluline prioriteet kõrgete standardite edendamine demokraatia, õigusriigi ja inimõiguste vallas.

Rahu ja julgeolek. Euroopa Liit on oma põhiolemuselt olnud rahuprojekt. Rahu säilitamine on Euroopa jaoks maailmas loomulik roll.

Inimeste julgeolek hõlmab palju enam kui lihtsalt vägivalla puudumist. Euroopa peab tegelema erinevate julgeolekualaste väljakutsetega, mis seisavad meie ees, alustades vaenulike riikide poolt levitatava valeinfoga ja nende energiatarnetest sõltumisega ning

lõpetades organiseeritud kuritegevuse ja kliimamuutustest põhjustatud äärmuslike ilmastikutingimustega. Ebavõrdsuse vähendamine, keskkonnakaitse ja demokraatia tugevdamine on jätkusuutlikud viisid tegeleda vägivaldahtude juurpõhjustega ning ehitada vastupanuvõimelisi ühiskondi.

Euroopa peab palju aktiivsemalt otsima rahumeelseid lahendusi relvakonfliktidele nii oma naabruspiirkonnas kui ka kaugemal. Soovime tugevalt investeerida tsiviilsesse konfliktiennetusse, -vahendusse, lepitusse ja rahuvalvesse. Konfliktide juurpõhjustega tegelemine on lihtsam, odavam ja humaansem kui tagajärgedega tegelemine. Me oleme vastu Euroopa vahendite suunamisele sõjalisteks eesmärkideks. Kestvat julgeolekut ja stabiilsust ei ole võimalik saavutada relvadega.

Nõuame relvade eksportimise lõpetamist diktaatoritele ja sõdivatele riikidele. Euroopa peaks aktiivselt töötama rahvusvahelise desarmeerimise nimel, sealhulgas tuumarelvade ja tapma programmeeritud robotite keelustamise nimel.

ELi riikidel on kohustus aidata ja toetada liikmesriike, kes on relvastatud agressiooni ohvrid. Rahu säilitamiseks on Euroopal vaja ka ühist julgeoleku- ja kaitsepoliitikat. Kaitse võib olla nii tõhusam kui ka odavam, kui ressursse ühiselt kasutatakse ja jagatakse ning kui liikmesriikide tegevust Euroopa tasandil koordineeritakse.

Euroopa peab jõuliselt reageerima inimsusevastastele kuritegudele. Samas saab sõjaline sekkumine olla vaid viimane abinõu. Igasugune sõjaline ühistegevus peab põhinema pikaajalisel poliitilisel strateegial, järgima rahvusvahelist õigust ning saama Euroopa Parlamendi heakskiidu.

Õigus olla vaba vägivaldast on Euroopas samuti põhiõigus. EL ja riiklikud ametiasutused peavad nägema rohkem vaeva, et terrorismi vastu paremini koos võidelda ja seda ennetada. Euroopa Liit võib pakkuda rahastust, et võidelda radikaliseerumise vastu. Rangemad eeskirjad relvade ja laskemoona kohta võivad vähendada relvavägivalda.

Üha tihedam liit: ELi reformimine, et tulevikuks ette valmistuda

Euroopa Liit vajab uuendust. Meie eesmärk on muuta EL läbipaistvamaks, demokraatlikumaks, tulemuslikumaks ja tõhusamaks. Töötame institutsioonide ja struktuuride reformimise nimel ja selle nimel, et ehitada vastupidav liit, mis taastaks ühenduse oma kodanikega. Tahame ehitada tugevama Euroopa, mis saavutab kogu oma potentsiaali parandada inimeste elusid ja tegeleda väljakutsetega, mida tulevik võib tuua.

Euroopa tulevik. EL tuleb arendada täielikuks riikideüleseks demokraatiaks, kus valitavad ja poliitilise aruandluskohustusega rahvaesindajad langetavad avalikke otsuseid läbipaistvalt. Käputäie liikmesriikide vastuseis ei tohiks takistada suurel enamusel edasi liikumast. Seetõttu tuleks ühehäälselt otsuste nõue üldiselt asendada normaalse seadusandliku menetlusega ja lihtsustatud tõhustatud koostööga. Euroopa Parlamendil

peab olema õigus algatada õigusakte ning kasutada kaasotsustamise ja parlamentaarse kontrolli õigust kõigis valdkondades.

Oleme veendunud, et ELi tuleb hoida koos samas raamistikus. ELi institutsioone ei tohiks mitmeks jagada või dubleerida. Oleme vastu uute ainult euroala hõlmavate institutsioonide loomisele ning toetame hoopis spetsiaalse euroalakomisjoni loomist Euroopa Parlamendis.

Tuleb astuda täiendavaid samme „üha tihedama liidu“ suunas. Palju on võimalik ära teha praeguste aluslepingute raames: pooldame kas kodanikuühiskonnale avatud parlamentaarset konventsiooni või valitavat põhiseaduslikku kogu, millel oleks Euroopa Parlamendi ja liikmesriikide esindajate poolt kvalifitseeritud häälteenamustega koos otsustatud mandaat. Lõplikud otsused aluslepingute muutmise kohta tuleks teha üleliidulise Euroopa Liidu kodanike referendumiga. Me ei taha, et üksikute liikmesriikide vetod sellist otsust blokeeriksid.

Toetame Euroopa demokraatlikku tulevikku, kus piirkondlikud ja riiklikud eripärad on esindatud ELi üldiste huvidega võrdsetel alustel. Seetõttu nõuame süsteemi, kus ELi kodanikke tervikuna esindav ja osaliselt rahvusvaheliste nimekirjade alusel valitud Euroopa Parlament oleks kaasseadusandja koos liikmesriike esindava kojaga. Regioonid on esindatud tugevdatud Regioonide Komitees.

Eelarve ja rahapoliitika. ELil on oma ülesannete täitmiseks vaja oluliselt ambitsioonikamat ja tulemuslikumat eelarvet, mille üle otsustamises osaleb ka Euroopa Parlament. Seda eelarve suurendamist tuleks peamiselt rahastada oma vahenditega, nagu saaste- ja ressursikasutusmaksud. Samuti tuleks eelarvet täiendada võlakirjadega, et rahastada üldiste huvidega seotud projekte. Lisaks võiks liit katsetada kaasavat eelarvemenetlust ja lubada inimestel otseselt sõna sekka öelda, kuidas osa nende rahast kasutatakse.

Pärast Suurbritannia lahkumist hõlmab euroala ligi 4/5 ELi kodanikest ning üle 4/5 majandusest. Meie ettepanekud rahaliidu tuleviku kohta kehtivad euroala riikide suhtes. Euroalal peab olema fiskaalvõimekus, mis on avatud ka euroalasse mittekuuluvatele liikmesriikidele, ning selle liikmed peavad olema võimelised kasutama koordineerimis- ja solidaarsusmehhanisme. Sellised vahendid, näiteks eurovõlakirjad, mis toetavad tulevikku suunatud ja jätkusuutlikke investeringuid, tuleks siduda sotsiaalsete ja majanduslike kriteeriumitega.

Me lükkame tagasi läbikukkunud kasinusmeetmed ja soovime, et sotsiaalsetel ja keskkonnaalastel eesmärkidel oleks võrdne kaal uuendatud ja ümber sõnastatud stabiilsuse ja kasvu pakti eelarve-eesmärkidega. Seda pakti tuleks täiendada jätkusuutlikkuse ja jõukuse paktiga, milles määratletakse sotsiaalsed, majanduslikud ja keskkonnaalased eesmärgid, mis põhinevad majandus- ja rahaliidu ja selle liikmesriikide mõõdikutel.

Euroala valitsustevahelisi struktuure, näiteks fiskaalkokkulepet ja Euroopa stabiilsusmehhanismi tuleb Euroopa Parlamendi osalusel põhjalikult reformida ja integreerida ELi õigusraamistikku. Eurorühm peab muutuma tavaliseks nõukogu organiks.

Pangandusliitu tuleb täiendada toimiva ELi hoiuste tagamise skeemiga. Euroopa Keskpanga põhikirja tuleks muuta, et see saaks toimida viimase häda laenajana liikmesriikidele ning pakkuda ajutist leevendust riigivõlakirjade turu kriisile ja edendada lisaks hinnastabiilsusele täielikku tööhõivet. Leevenduse tingimused peavad kindlaks määrama demokraatliku aruandluskohustusega seadusandjad asjaomastel tasanditel.

Põhiõigused ja rändereform. Euroopa Liidu põhiõiguste harta ulatust tuleks laiendada, et see kohalduks otseselt kõigis valdkondades ja liikmesriikides, ning selle võimekust üksikuid kodanikke tulemuslikult kaitsta tuleks parandada. Soovime lisada põhiõiguste hartasse õiguse abordile. EL peab kiirendama oma liitumist Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga ning liikmesriigid liitumist ELi prokuratuuriga. Inimestel ja organisatsioonidel peaks olema ligipääs Euroopa Kohtule, kui liikmesriik või ELi institutsioon on otseselt rikkunud nende õigusi.

Liit peab kasutama tugevamaid vahendeid, sealhulgas kohtumenetlust, et sekkuda, kui Euroopa põhiväärtused on ohus. Nõuame siduvat ja kõikehõlmavat mehhanismi, mis jälgiks liikmesriikides demokraatia, õigusriigi ja põhiõiguste olukorda. Seda tuleks täiendada poliitilise dialoogiga, kiire sekkumisega tõsiste rikkumiste puhul ning vajadusel piisavate sanktsioonidega. Kui õigusriigi põhimõte ei ole tagatud, võib riikide valitsustest mööda minna ja pakkuda Euroopa rahastust otse kohalikele omavalitsustele ja organisatsioonidele. Soovime luua Euroopa väärtuste instrumendi, mis toetaks kodanikuühiskonda ja edendaks ELis põhiväärtusi. Soovime oluliselt paremat institutsionaalset kontrolli ELi vahendite üle, et ennetada korrupsiooni.

Arukam regulatsioon ja jätkusuutlik areng. Parem ja arukam regulatsioon võib vähendada ebavajalikku bürokraatiat ja teha inimeste elud lihtsamaks. Regulatsioon peaks võtma arvesse väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete erinevat võimekust. Samas ei tohi see olla kattevari dereguleerimiseks ning inimeste ja keskkonna kaitsmise jaoks vajalike nõuete pehmendamiseks.

Kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 rõhutatakse, et meie väljakutsed on universaalsed ja omavahel seotud. Kestliku arengu eesmärke tuleb rakendada kõigis ELi sise- ja välispoliitika valdkondades. Liit peaks võtma vastu kõrge taseme rakendusstrateegia, milles määratletakse praeguste poliitikavaldkondade lüngad ja tegeletakse nendega.

Head valijad, tulevased valimised on Euroopa tuleviku jaoks otsustavad. Me tahame liikuda *status quo*-st edasi ja avada meie Euroopa projektis uue peatüki. Maailm meie ümber ei püsi paigal ja me ei tohi Euroopas aega raisata.

Euroopa rohelised lubavad võidelda põhimõtete eest, mida oleme siin esitlenud. Rohkemate roheliste Euroopa Parlamendi liikmete valimine rohkematest riikidest aitab meil nende eesmärkide poole liikuda.

Kutsume üles kõiki Euroopa kodanikke meid nendes võitlustes toetama.

Erinevuste korral kohaldatakse ingliskeelset versiooni.